

BAZE DE NUMERAȚIE

I. BAZA DE NUMERAȚIE 10

Ne amintim:

Un număr natural este o succesiune de simboluri, numite cifre arabe. Există zece cifre arabe: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Scrierea numerelor naturale este o scriere pozițională, în care fiecare cifră reprezintă un ordin și are o anumită valoare după locul unde este scrisă.

ordin 1	ordin 2	ordin 3	ordin 4
unitate	zece	sută	mie
	= 10 unități	= 10 zeci = 100 unități	= 10 sute = 100 zeci = 1000 unități

Zece unități dintr-un ordin formează o unitate de ordin superior.

Pentru acest motiv, spunem că numărul este scris **în sistem zecimal** sau **în baza 10**.

Exemplu:

a) Scrieți în litere numărul 2345:

..... mii   ..... sute   ..... zeci   și   .....unități

b) Descompuneți numărul 2345 indicând numărul de unități din fiecare ordin

$$2345 = \text{.....} \cdot 1000 + \text{.....} \cdot 100 + \text{.....} \cdot 10 + \text{.....} \cdot 1$$

c) Scrieți numărul 2345 cu ajutorul puterilor lui 10

$$2345 = 2 \cdot 10^{\text{.....}} + 3 \cdot 10^{\text{.....}} + 4 \cdot 10^{\text{.....}} + 5 \cdot 10^{\text{.....}}$$

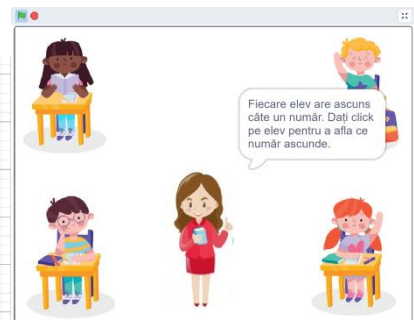
Observăm:

Fiecare cifră din descompunerea numărului se înmulțește cu o putere a lui 10 care are exponentul egal cu numărul de cifre care se află la dreapta sa.

Aplicații:

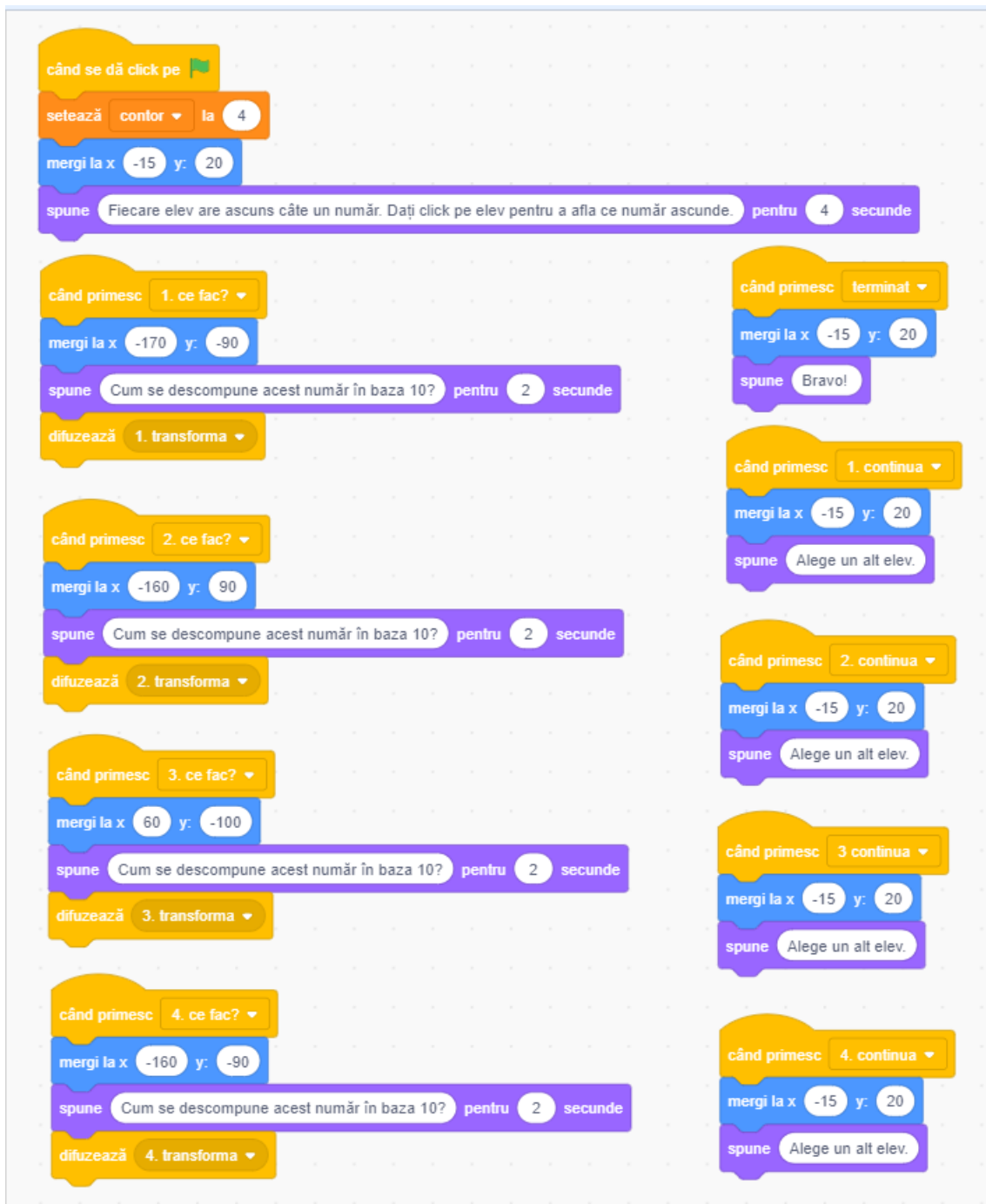
1. Descompuneți în baza 10 numerele:

12345 =	
456 =	
7890 =	
159753 =	
9874456321 =	

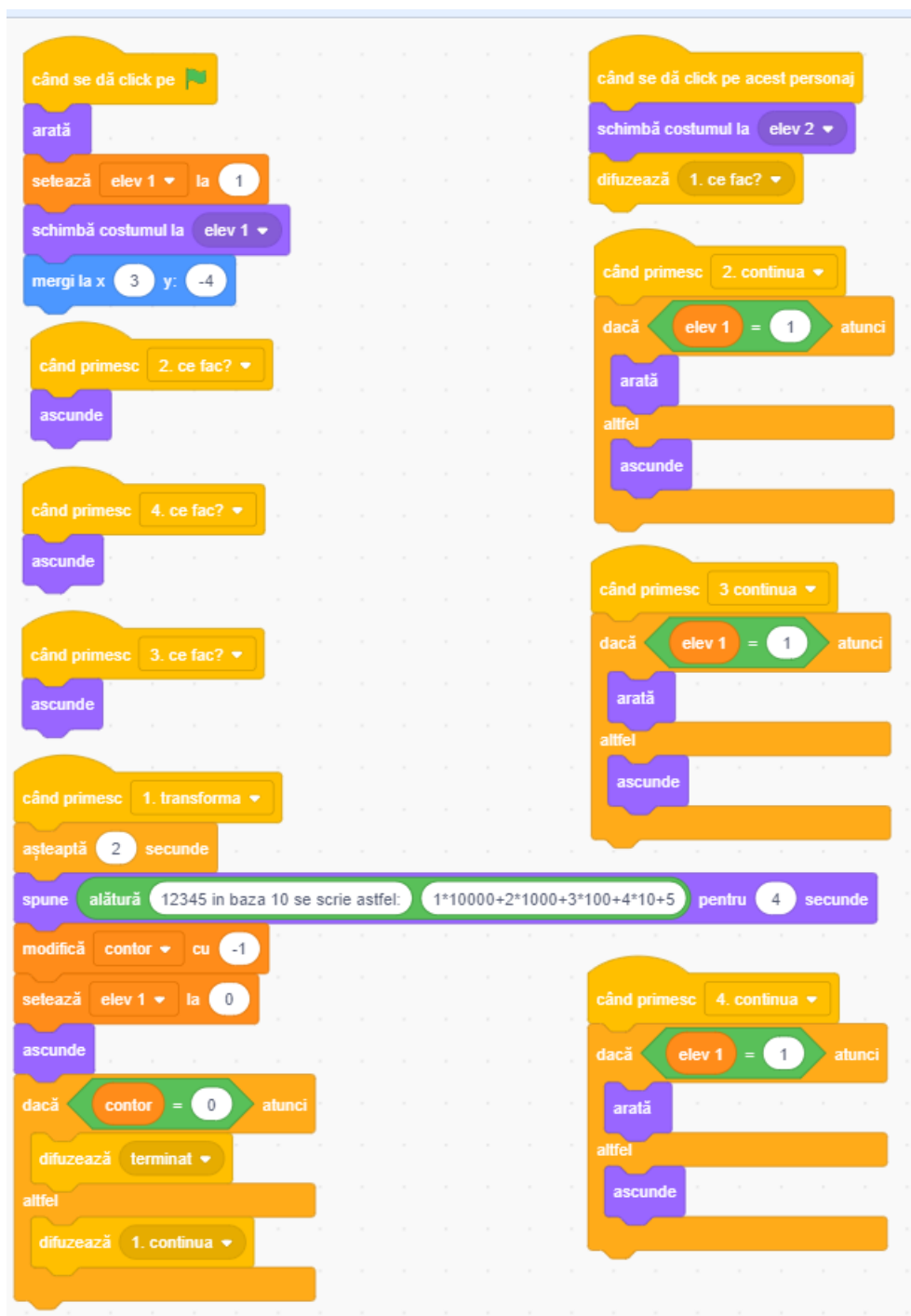

Script pentru :

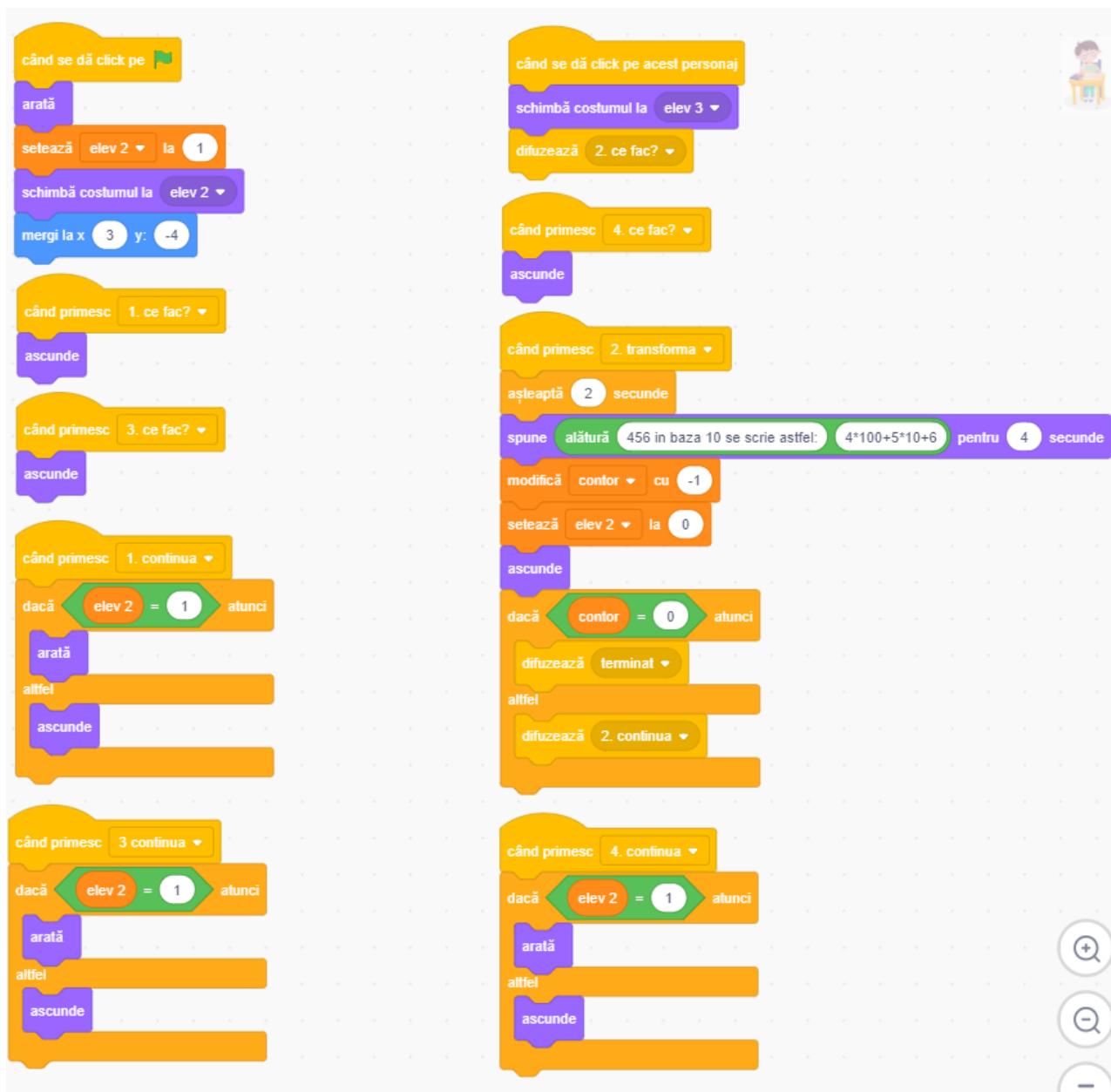

Script pentru :

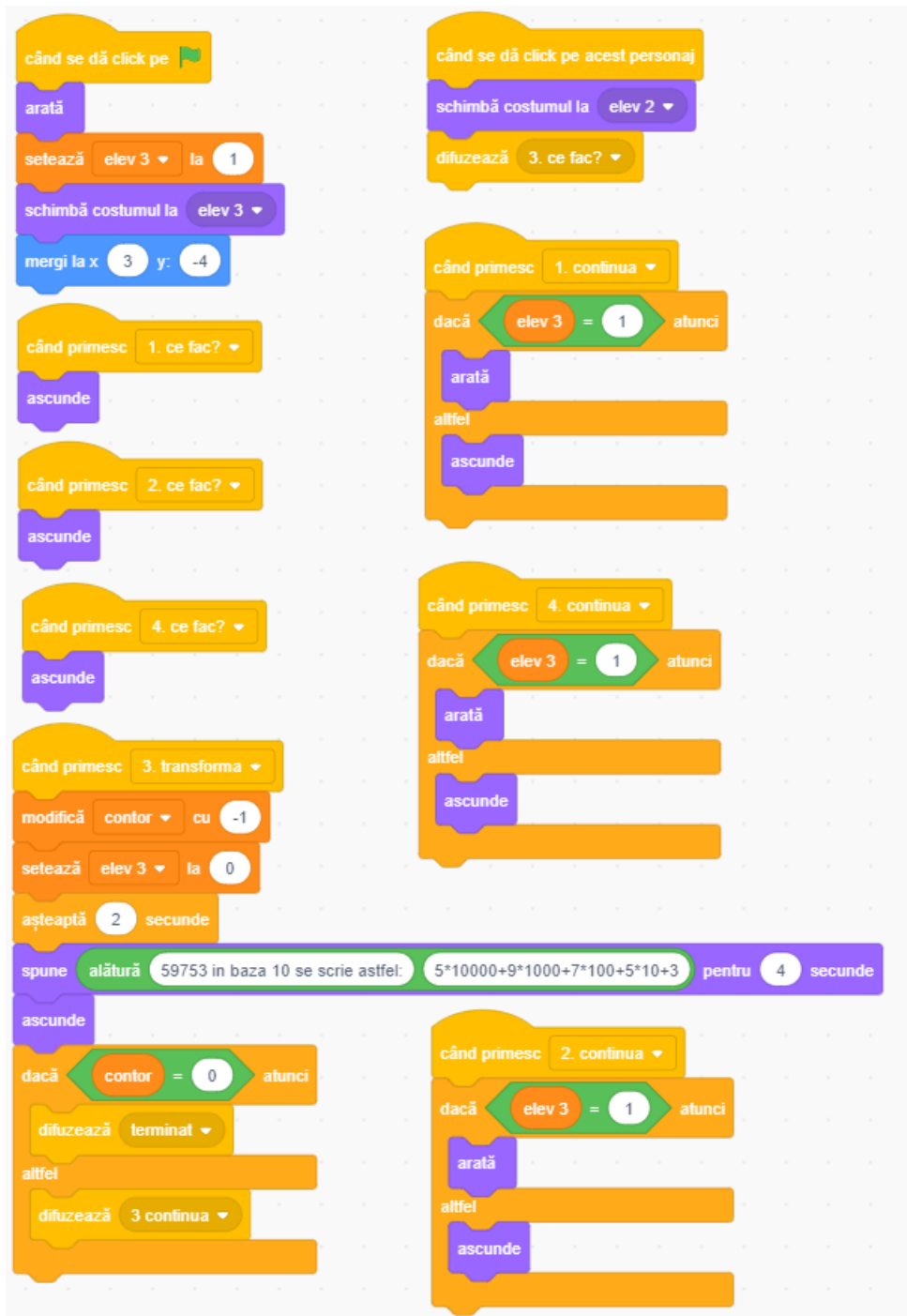

Script pentru :

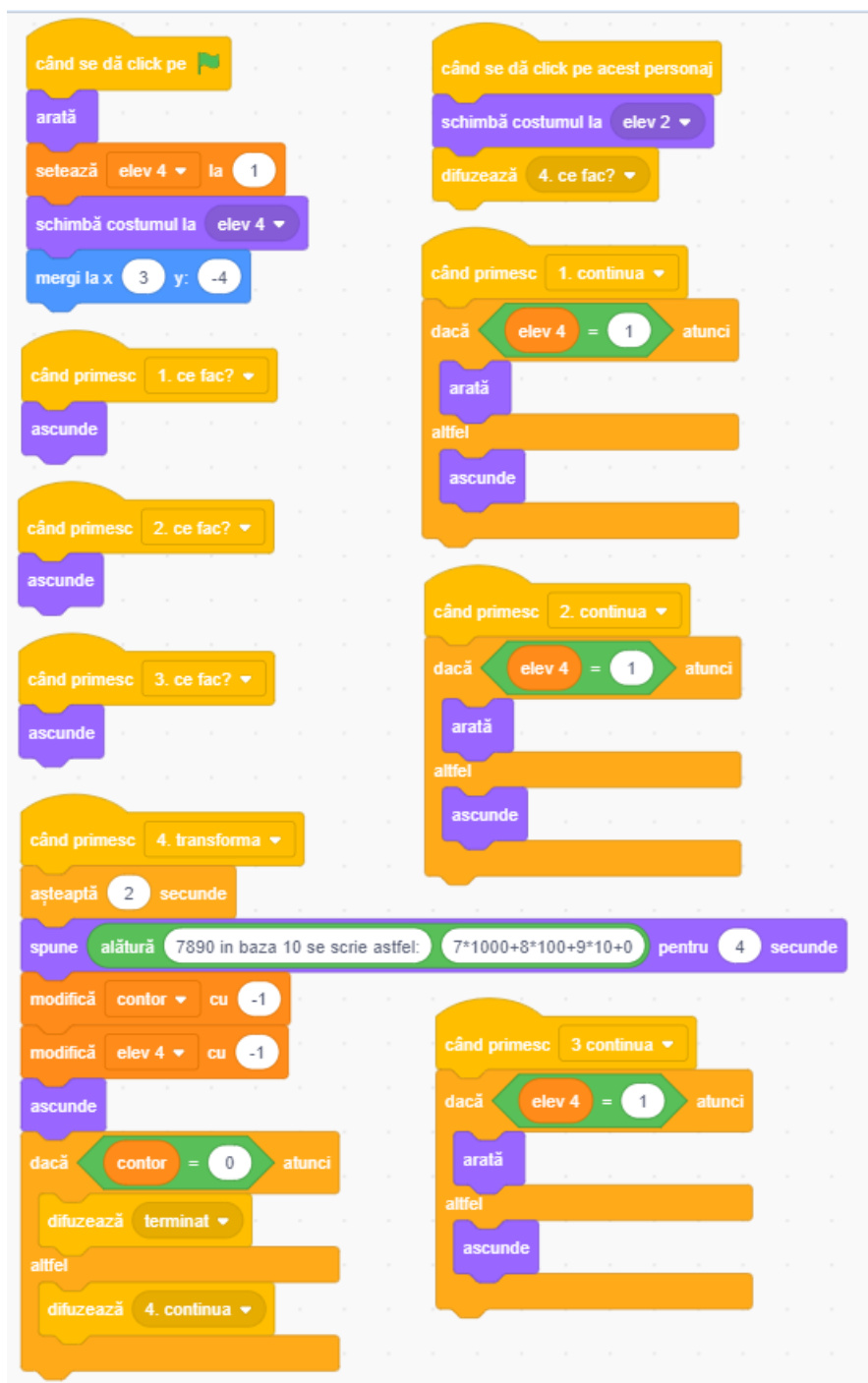

Script pentru :

Script pentru :

2. Determinați cifrele a, b, c astfel încât

$$5874 = a \cdot 10^3 + b \cdot 10^2 + c \cdot 10^1 + 4 \cdot 10^0$$

3. Determinați cifrele a, b, c, d, e astfel încât

$$\overline{1a2b3} = c \cdot 10^4 + 5 \cdot 10^3 + d \cdot 10^2 + 4 \cdot 10^1 + e \cdot 10^0$$

II. ALTE BAZE DE NUMERAȚIE

Similar scrierii în baza 10, putem defini și alte baze de numerație.

Scrierea unui număr ca sumă de puteri a lui 2 se numește scriere **în sistem binar** sau **în baza 2**.

În baza 2 se utilizează numai cifrele **0 și 1**.

Exemple:

$$45 = 1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0$$

$$250 = 1 \cdot 2^7 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 0 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 0 \cdot 2^0$$

Scrierea unui număr ca sumă de puteri a lui 3 se numește scriere **în baza 3**.

În baza 3 se utilizează numai cifrele **0, 1 și 2**.

Exemple:

$$125 = 1 \cdot 3^4 + 1 \cdot 3^3 + 1 \cdot 3^2 + 2 \cdot 3^1 + 2 \cdot 3^0$$

$$420 = 1 \cdot 3^5 + 2 \cdot 3^4 + 0 \cdot 3^3 + 1 \cdot 3^2 + 2 \cdot 3^1 + 0 \cdot 3^0$$

Scrierea unui număr ca sumă de puteri a unui număr x , $2 \leq x \leq 9$, se numește scriere **în baza x** .

În baza x se utilizează numai cifrele cuprinse **între 0 și $x - 1$** .

Exemple: $1234_{(5)}$, $246_{(8)}$, $3210_{(7)}$, $8851_{(9)}$

Numerele scrise în baza x se citesc astfel: ”numărul”, citim cifrele una după alta, de la stânga la dreapta, iar la final spunem ”în baza x ”

Exemplu: $1234_{(5)}$ se citește ”numărul 1234 în baza 5”

III. TRANSFORMAREA UNUI NUMĂR DIN BAZA x ÎN BAZA 10

Regulă: Orice număr scris în baza x se transformă în baza 10 scriindu-l cu ajutorul puterilor lui x astfel: fiecare cifră a numărului se înmulțește cu puterea lui x cu exponentul egal cu numărul de cifre care se află la dreapta cifrei curente.

Exemplu: Transformăm în baza 10 numerele $2345_{(6)}$, $2345_{(7)}$, $2345_{(8)}$

- i. $2345_{(6)} = 2 \cdot 6^3 + 3 \cdot 6^2 + 4 \cdot 6^1 + 5 \cdot 6^0 = 2 \cdot 216 + 3 \cdot 36 + 4 \cdot 6 + 5 \cdot 1 = 569$
- ii. $2345_{(7)} = 2 \cdot 7^3 + 3 \cdot 7^2 + 4 \cdot 7^1 + 5 \cdot 7^0 = 2 \cdot 343 + 3 \cdot 49 + 4 \cdot 7 + 5 \cdot 1 = 866$
- iii. $2345_{(8)} = 2 \cdot 8^3 + 3 \cdot 8^2 + 4 \cdot 8^1 + 5 \cdot 8^0 = 2 \cdot 512 + 3 \cdot 64 + 4 \cdot 8 + 5 \cdot 1 = 1253$

Aplicații:

Transformați în baza 10 numerele:

$$10110011101_{(2)} =$$

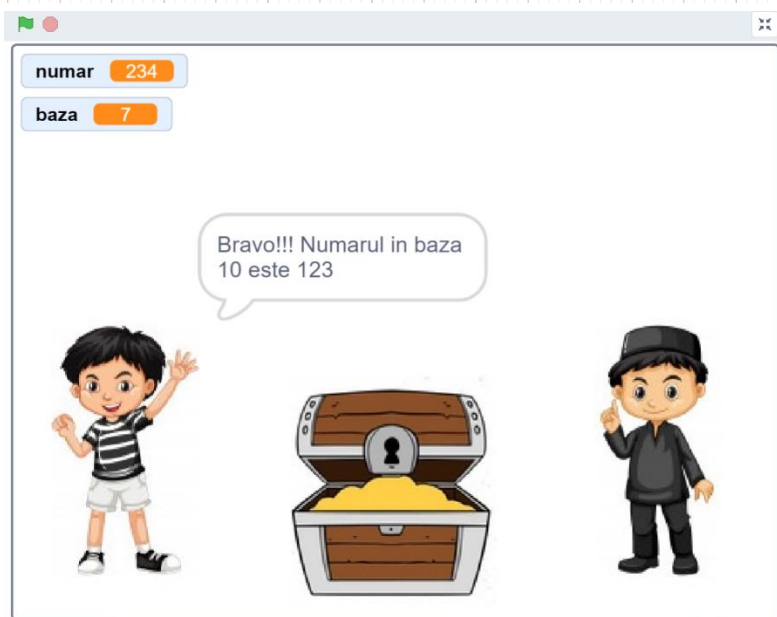
$$10201122_{(3)} =$$

$$321012_{(4)} =$$

$$43210_{(5)} =$$

$$12345_{(6)} =$$

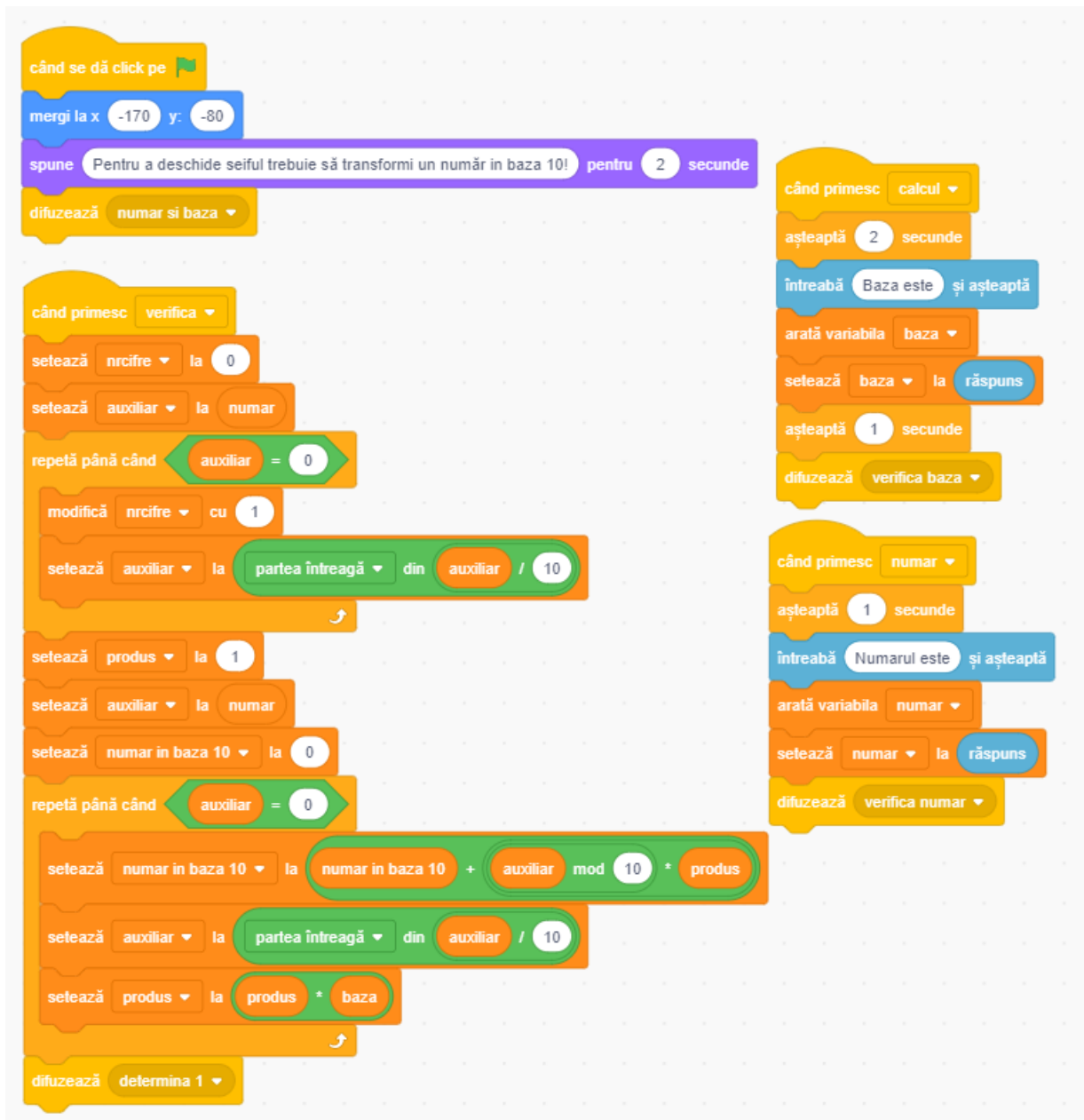
$$1203_{(7)} =$$

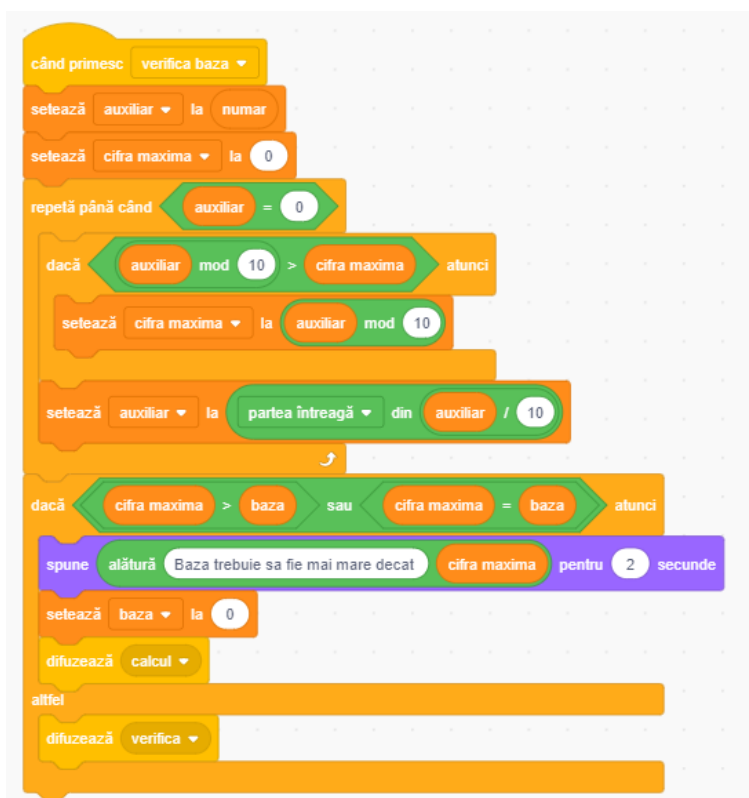
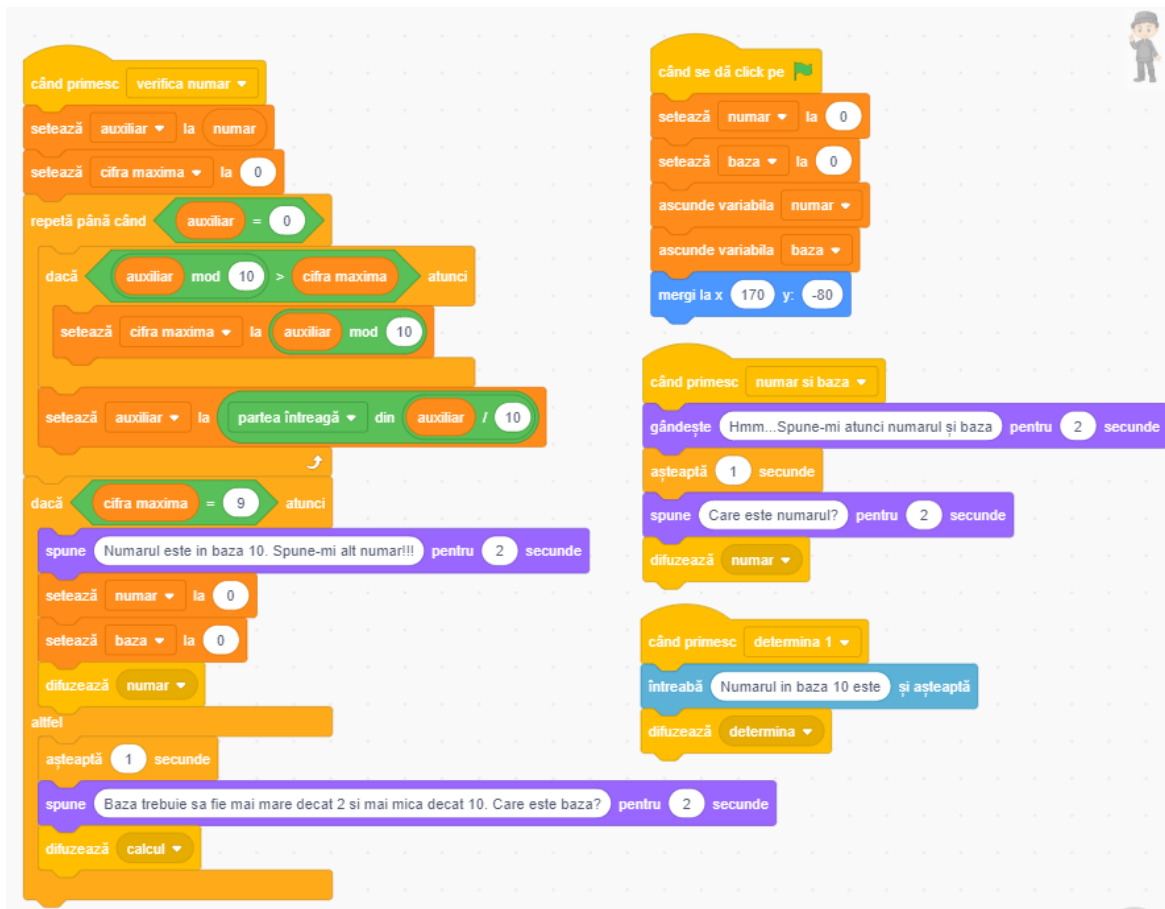

Script pentru :

Script pentru :

Script pentru :

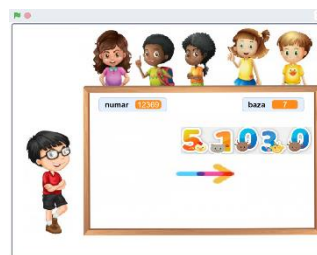
Pentru acest personaj se va introduce al doilea costum .

IV. TRANSFORMAREA UNUI NUMĂR DIN BAZA 10 ÎN BAZA x

Transformarea numărului N din baza 10 în baza x se face prin împărțiri succesive la x .

Algoritm:

1. Numărul N se împarte la x și se obțin un cât și un rest
2. Câtul împărțirii anterioare se împarte la x
3. Pasul 2 se repetă până când se obține un cât mai mic ca x
4. Cifrele numărului N scris în baza x sunt, în ordine de la stânga la dreapta: **ultimul cât, ultimul rest, penultimul rest, ..., al doilea rest, primul rest**

Exemple:

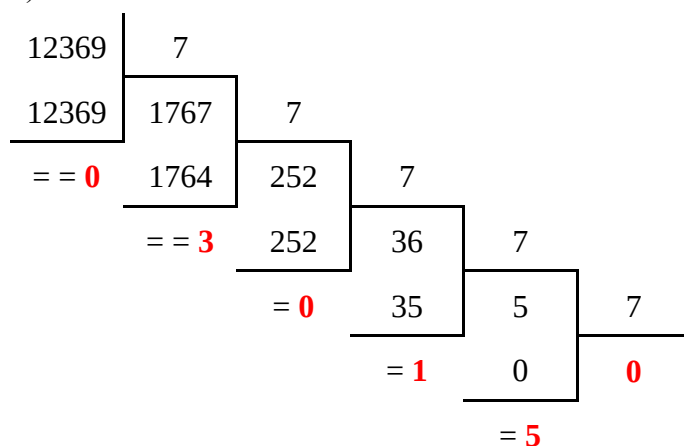
a) Transformăm numărul 231 din baza 10 în baza 2

$$\begin{array}{r}
 231 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 230 \quad | \quad 115 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 = = \mathbf{1} \quad | \quad 114 \quad | \quad 57 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 \quad = = \mathbf{1} \quad | \quad 56 \quad | \quad 28 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 \quad \quad = \mathbf{1} \quad | \quad 28 \quad | \quad 14 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 \quad \quad \quad = \mathbf{0} \quad | \quad 14 \quad | \quad 7 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 \quad \quad \quad \quad = \mathbf{0} \quad | \quad 6 \quad | \quad 3 \quad | \quad 2 \\
 \hline
 \quad \quad \quad \quad \quad \mathbf{1} \quad | \quad 2 \quad | \quad \mathbf{1} \\
 \hline
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \mathbf{1}
 \end{array}$$

Concluzia: $231_{(10)} = 11100111_{(2)}$

Proba: $11100111_{(2)} = 1 \cdot 2^7 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 =$
 $= 128 + 64 + 32 + 4 + 2 + 1 = 231$

b) Transformăm numărul 12369 din baza 10 în baza 7

Concluzia: $12369_{(10)} = 51030_{(7)}$

Proba: $51030_{(7)} = 5 \cdot 7^4 + 1 \cdot 7^3 + 0 \cdot 7^2 + 3 \cdot 7^1 + 0 \cdot 7^0 =$

$= 5 \cdot 2401 + 1 \cdot 343 + 0 \cdot 49 + 3 \cdot 7 + 0 \cdot 1 = 12005 + 343 + 21 = 12369$

Aplicații:

Transformați:

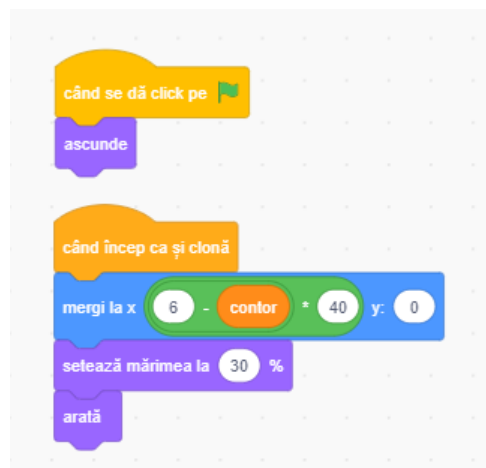
a) numărul 2020 din baza 10 în baza 2

b) numărul 155625 din baza 10 în baza 4

c) numărul 258964 din baza 10 în baza 8

Script pentru cifre

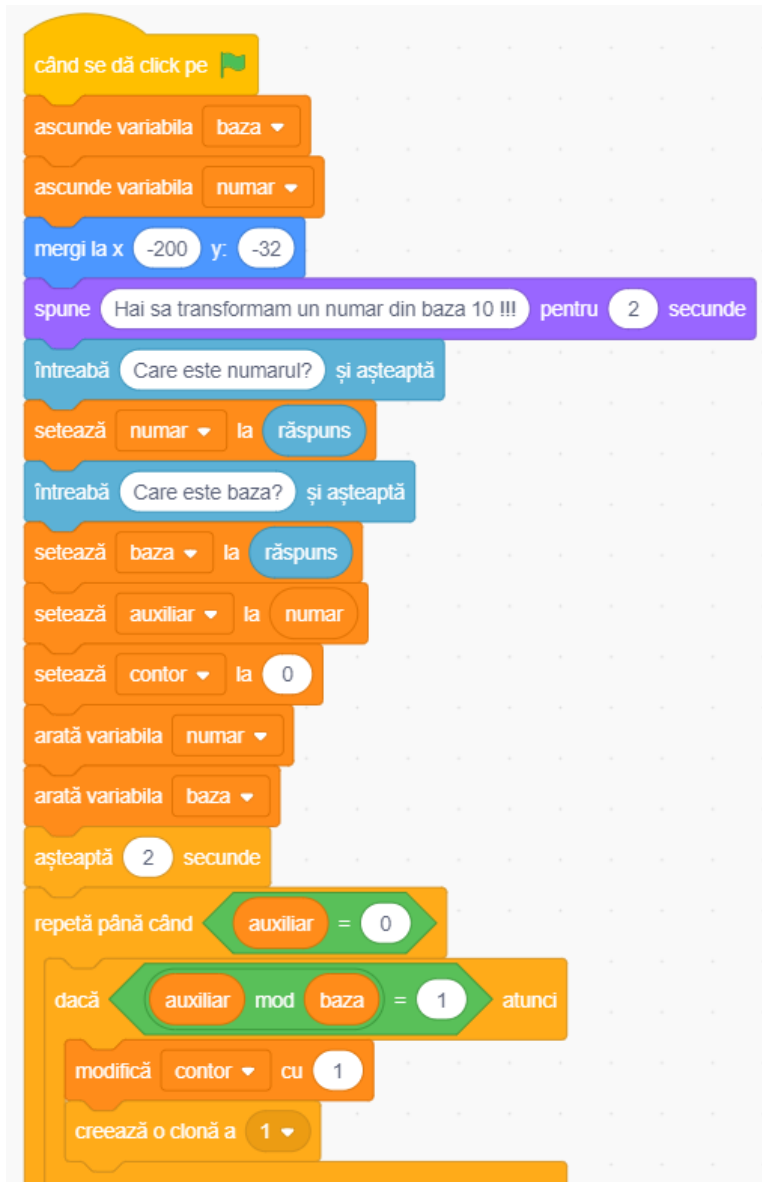

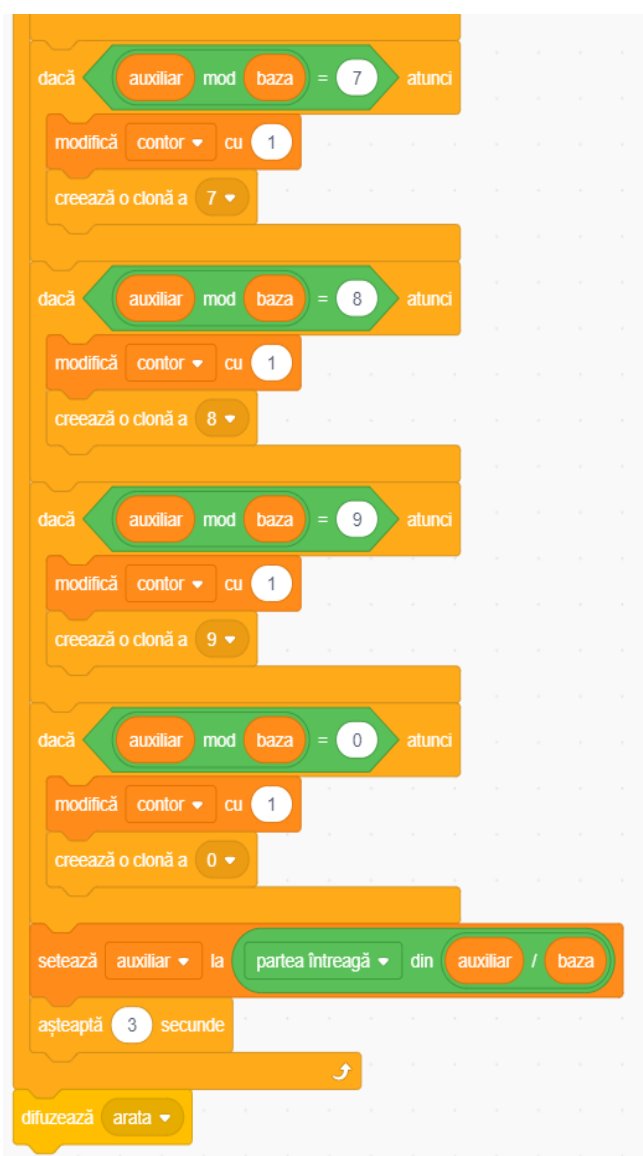
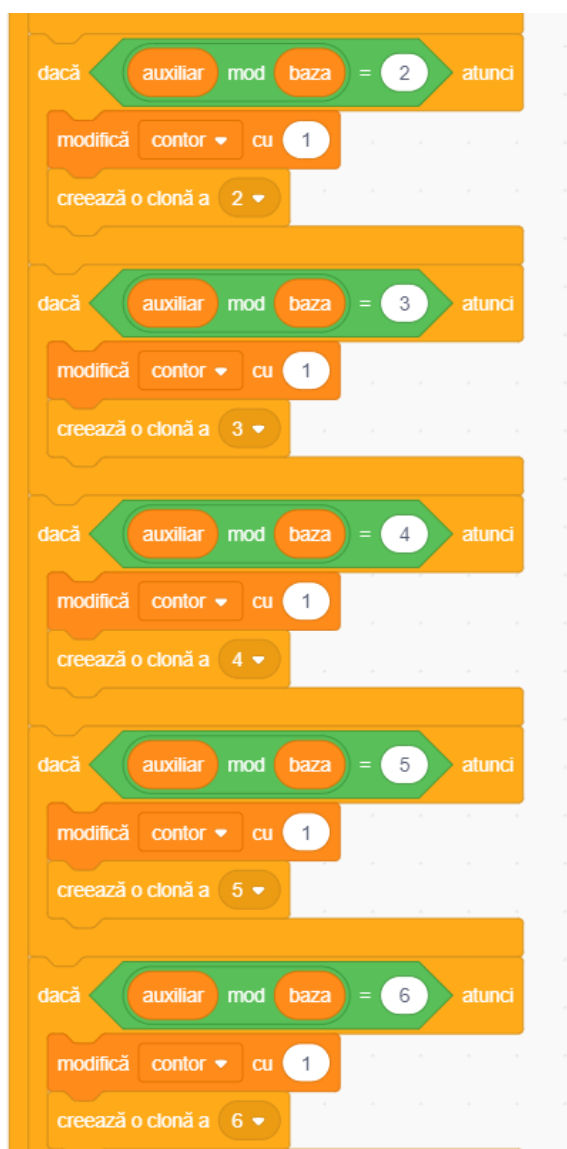
Acest script se va scrie la fiecare personaj.

Script pentru :

Script pentru :

Bibliografie:

1. Melinda Emilia Coriteac, Diana Carmen Băican, "Informatică și TIC. Manual pentru clasa a VI-a", Editura Didactică și Pedagogică S.A., 2018
2. <https://scratch.mit.edu>